

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ ÉS ELŐREJELZÉS

2012. január

- kivonat -

A Vidékfejlesztési Minisztérium
megbízásából készítette a

VITUKI Nonprofit Közhasznú Kft.
Hidrológiai Intézet

Hidrológiai koordinációs és állapotértékelési
Osztály

és az

Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi
Igazgatóság

Budapest, Szeged
2012. január 6.

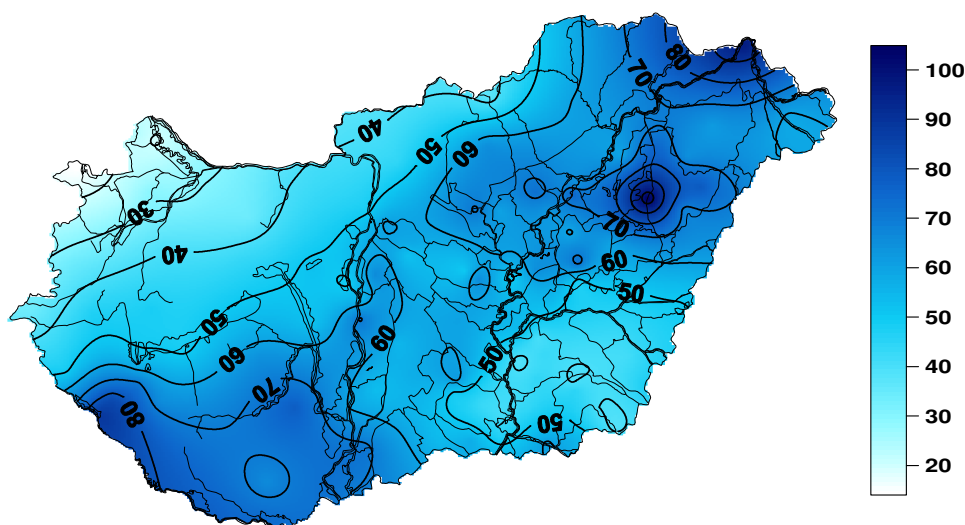
1. HELYZETÉRTÉKELÉS

Csapadék

2011 decemberében a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 14 mm (Sopron-Fertőrákos) és 106 mm (Balmazújváros) között alakult, az országos területi átlagérték 56 mm volt, ami 12 mm-rel (27 %-kal) több a viszonyítási időszak (1971-2000) december havi átlagánál.

Decemberben a Tatabánya-Balaton-Lenti vonaltól északnyugatra eső területen, valamint a Viharsarokban az átlagosnál kevesebb, az ország többi részén az átlagosnál több csapadék hullott. Az átlaghoz viszonyított legnagyobb havi csapadékhiány (10-24 mm) az Észak-Dunántúlon, a legnagyobb csapadéktöbblet (40-68 mm) a Hajdúságban fordult elő.

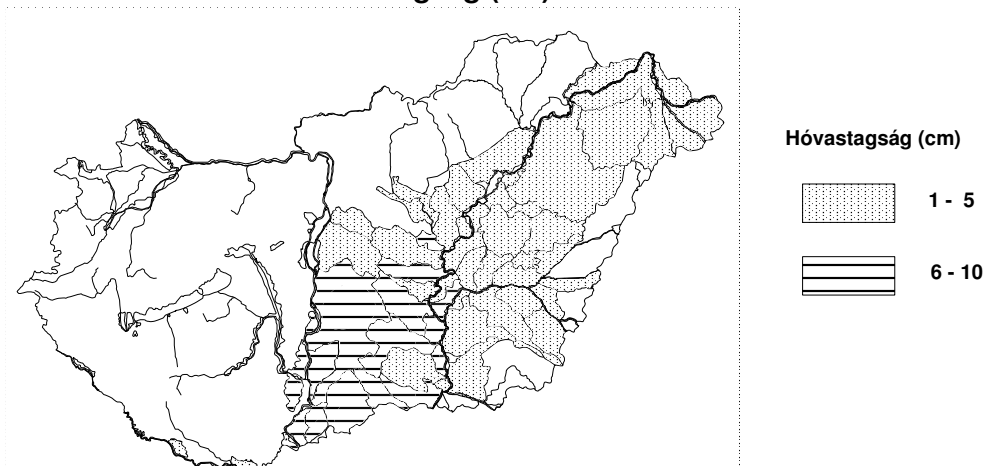
A 2011. december havi csapadékösszeg (mm) területi eloszlása

Országos áttekintésben a decemberi átlaghoz viszonyított a legnagyobb csapadékhiány (24 mm) Sopron-Fertőrákos, a legnagyobb csapadéktöbblet (68 mm) Balmazújváros állomáson fordult elő.

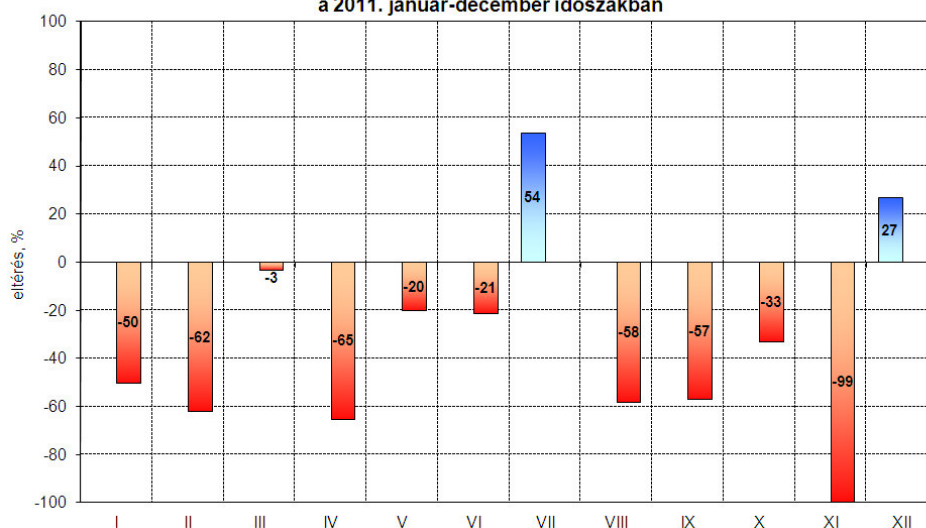
A decemberi csapadék egy része hó formájában érkezett. Síkvidékeink közül összefüggő hótakaró átmenetileg – a keleti határszél kivételével – az Alföldön és a Dráva menti síkságon alakult ki. A hótakaró maximális vastagsága általában 1-5 cm között volt, de a Duna-Tisza köze középső és déli részén 6-10 cm közötti értékeket jegyeztek fel. A maximális hóvastagság (10 cm) Törtel állomáson fordult elő.

Maximális hóvastagság (cm) 2011. decemberben

Az alábbi szövegtáblában a 2011. január-december időszakokra havi bontásban mutatjuk be a csapadékösszeg országos területi átlagértékének relatív eltérését a sokévi középértéktől.

A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (%) a 2011. január-december időszakban

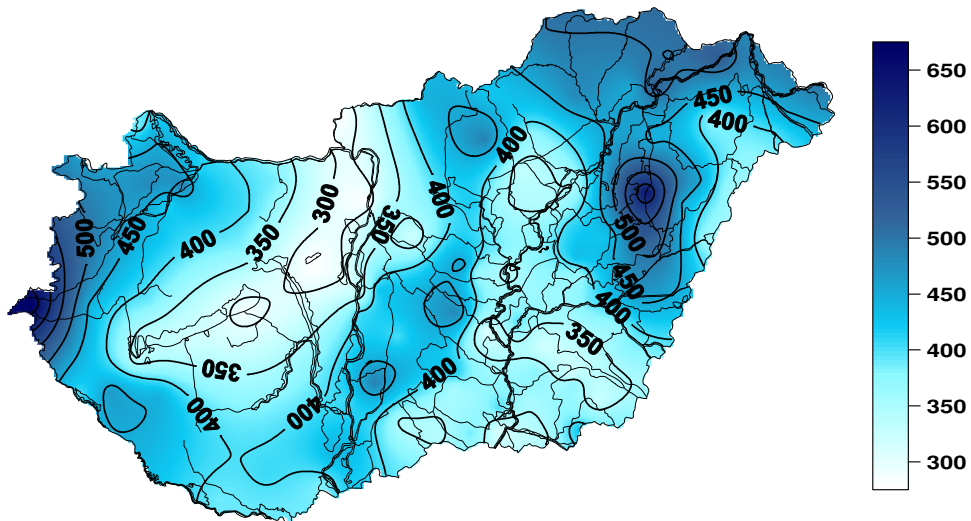

A következő oldalon a 2011. január-december időszakban lehullott csapadék mennyiségének területi eloszlását szemléltetjük. A tizenkét havi (a 2011. évi) csapadékösszeg 274 mm (Agárd) és 676 mm (Szentgotthárd-Farkasfa) között alakult, az országos területi átlagérték 403 mm (!) volt, amely a sokévi átlagnál 164 mm-rel (29 %-kal) alacsonyabb.

Országos áttekintésben az átlaghoz viszonyított legnagyobb évi csapadékhiány (300-373 mm) a Délnyugat-Dunántúl, a legnagyobb csapadéktöbblet (50-126 mm) a Hajdúság egyes községeiben alakult ki.

Az átlaghoz viszonyított legnagyobb éves havi csapadékhiány (373 mm) Balatonmagyaród 4T, a legnagyobb csapadéktöbblet (126 mm) Balmazújváros állomáson fordult elő.

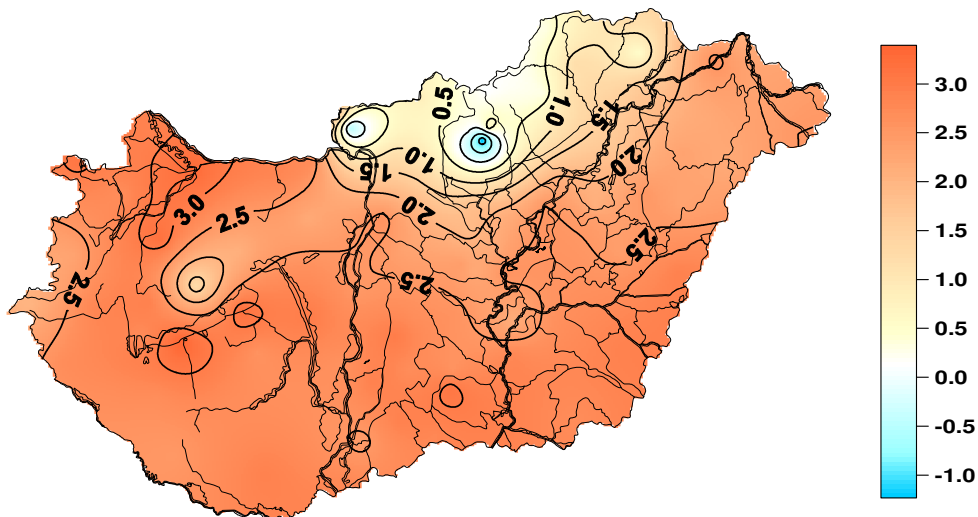
A 2011. január-december havi csapadékösszeg (mm) területi eloszlása

Léghőmérséklet

A december havi középhőmérséklet $-1,3\text{ }^{\circ}\text{C}$ (Kékestető) és $3,4\text{ }^{\circ}\text{C}$ (Fonyód) között alakult, az országos területi átlagérték $2,2\text{ }^{\circ}\text{C}$ volt, ami $2,0\text{ }^{\circ}\text{C}$ -kal magasabb az átlagnál.

A 2011. december havi középhőmérséklet ($^{\circ}\text{C}$) területi eloszlása

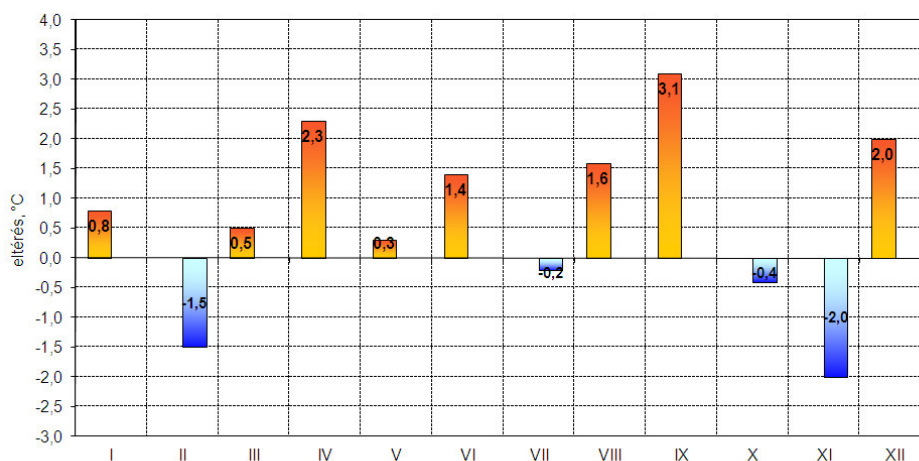

A havi középhőmérséklet az ország egész területén meghaladta átlagos decemberi értékét.

Országos áttekintésben a december havi átlaghoz viszonyított legnagyobb pozitív eltérés ($3,3\text{ }^{\circ}\text{C}$) Cigánd állomáson fordult elő.

A következő szövegközi ábrán a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékeinek idei alakulását mutatjuk be.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2011. január-december időszakban

Talajnedvesség

A talaj nedvességtartalmának mélységi rétegenkénti jellemzését – beleértve a területi különbségek bemutatását és rövid értékelését – az Országos Meteorológiai Szolgálat által meghatározott, %-ban megadott talajtelítettségi adatok alapján végeztük el.

Síkvidékeinken a talajok legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma december végén az egy hónappal korábbi állapothoz képest – az átlagosnál általában csapadékosabb időjárás hatására – mindenütt magasabb volt. A 0-20 cm-es talajréteg nedvességtartalmát az Alföldön a 80-90% közötti, a Kisalföldön a 60-70% körüli telítettségi értékek jellemezték.

A 20-50 cm közötti talajréteg nedvességtartalma – síkvidékeinken mindenütt – decemberben számottevően emelkedett. A hónap végén a telítettségi értékek az Alföld nyugati és északi részén, a Mezőföld déli felén, valamint a Dráva menti síkságon általában 50-90% között voltak. Az Alföld többi részén, a Mezőföld északi felében és a Kisalföldön a 30-50% közötti telítettségi értékek voltak jellemzők.

Az 50-100 cm-es talajréteg nedvesség-tartalmában decemberben mérsékelt növekedés következett be. A hónap végén a jellemző telítettségi értékek 40-60% között alakultak.

Talajvíz

Decemberben a síkvidéki területek jelentős részén csökkent a talajvízszint. A viszonylag kis csökkenés (0-25 cm) elsősorban a Kisalföldet és a Tiszántúlt érintette. Csökkent a talajvízszint a Duna-Tisza köze északi, középső és déli részterületein, továbbá a Tisza völgsíkján és a Duna-menti síkság több körzetében is. Hasonló mértékű emelkedés a Tiszántúl északkeleti részén, az Északi-középhegység előterében, a Duna-Tisza köze alacsonyabb térszínein, a Mezőföld területének csaknem egészén, a Dráva-menti síkság déli részén, a Kisalföldön pedig a Marcal völgyében alakult ki.

Az 1971-2000. közötti időszak december havi átlagértékéhez viszonyítva magasabban helyezkedett el a talajvíztükör a Tiszántúl területének jelentős részén, a Pesti-síkság délkeleti részén és a Mezőföld egyes körzeteiben. Az eltérés mértéke csak egyes körzetekben, Debrecen, Balmazújváros, Szolnok és Tiszapüspöki térségében haladta meg a 150 cm-t. Füzesgyarmat, Kertészsziget, Apagy környezetében 100-150 cm közötti értékek

voltak jellemzőek. A Bihari-sík, a Nagy-Sárrét, a Tiszazug és a Körös-Maros köze területén többnyire 100 cm-nél, a Mezőföldön pedig jellemzően 25 cm-nél kisebb különbség-értékek mutatkoztak.

A viszonyítási időszaknál jelentősen (helyenként 200-300 cm-rel) alacsonyabban helyezkedett el a talajvíztükör a Duna-Tisza köze hátsági térszínein és a Mátra előterében. A Tiszántúlon kialakult süllyedések értéke többnyire kisebb volt 100 cm-nél. A dunántúli síkvidékeken változatos területi eloszlás mellett a Mezőföldön 0-75 cm, a Dráva-menti síkság területén 25-100 cm, a Kisalföldön pedig 0-100 cm közötti osztályközökbe sorolhatók a változások.

A síkvidékek területi átlagában a talajvíztükör 2011. december hónapban az 1971-2000. közötti időszak december havi átlagértékénél 10-15 cm-rel alacsonyabban helyezkedett el.

Belvízi helyzetértékelés

Az alábbi belvízi helyzetértékeléssel kapcsolatban tájékoztatjuk a Tisztelt Felhasználót, hogy a KÖVÍZIG-ek forráshiányos működése miatt az értékeléshez felhasznált adatok túlnyomó része becsült, tájékoztató jellegű.

2011 novemberében országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 77,16 millió m³ volt, amely 3,95 millió m³-rel (5 %-kal) haladta meg az előző havi mennyiséget. A december havi vízforgalom egy része a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

A hónap folyamán belvízelöntés csak a FETI KÖVÍZIG működési területén fordult elő, maximális kiterjedése 1750 ha volt.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2011 decemberében országos összesítésben az egy hónappal korábbi értékhez képest 1,46 millió m³-rel (2 %-kal) növekedett.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2011. december 27-én kiadott hosszútávú meteorológiai előrejelzése szerint a január az átlagosnál kissé melegebb és az átlagosnál szárazabb, a február az átlagosnál kissé melegebb és az átlagosnál szárazabb, a március átlagos hőmérsékletű és az átlagosnál szárazabb lesz.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékközökben várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük föl):

Hónap	Havi középhőmérséklet (°C)	Havi csapadékösszeg (mm)
január	-2,0 – 1,4 (-0,8)	10 – 35 (32)
február	-0,2 – 2,9 (1,1)	10 – 35 (29)
március	4,3 – 6,3 (5,4)	10 – 40 (32)

Az OMSZ 2012. január 6-án kiadott középtávú előrejelzése szerint a következő 10 napon változékony, az évszakos átlagnál kissé enyhébb időjárásra lehet számítani. Szórványosan várható csapadék, de ennek mennyisége területi átlagban előreláthatólag nem éri el a 10 mm/nap értéket. A napi középhőmérséklet általában kissé az időszakos felett valószínű, erősebb lehűlés legfeljebb csak a jövő hét végén következhet be.

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2012. januárra előrejelzett értékei

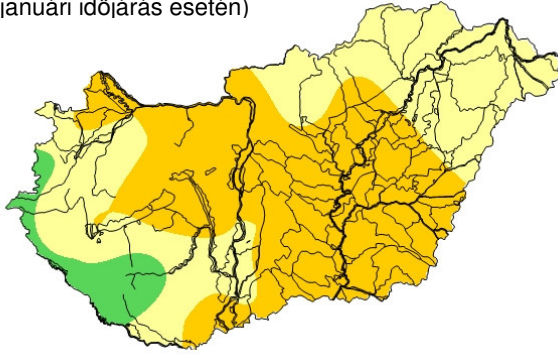
A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2011. decemberi és 2010. decemberi értékeiből számított arányszám országos átlaga 0,467. Ezek szerint szélsőségesen száraz vízháztartási helyzetről beszélhetünk.

A januárra előrejelzett GVM-értékek térképszerű feldolgozását a következő oldali ábrán mutatjuk be. Ennek tanúsága szerint 2012. januárban az ország középső és déli részén, leginkább az Alsó-Tisza mentén, száraz vízháztartási helyzet várható, még az átlagosnál csapadékosabb január esetén is (C-változat). Egyébként az OMSZ időjárás előrejelzése alapján az A-változat (csapadékszegény január) bekövetkezésének van nagyobb esélye. Száraz idei január esetén síkvidéki területeinknek közel a felén 0,6 alatti GVM értékek várhatók!

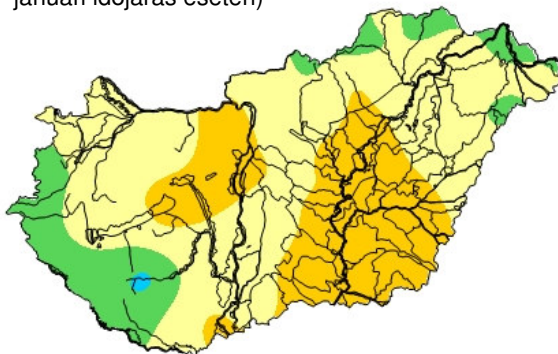
A GVM januárra előrejelzett értékei minden állomáson a sokévi átlag alattiak, a legtöbb helyen az eddigi minimum közelében vannak.

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2012. januárra előrejelzett értékei

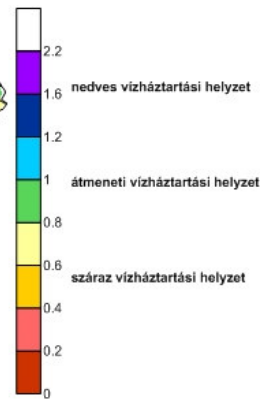
A-változat (csapadékszegény
januári időjárás esetén)

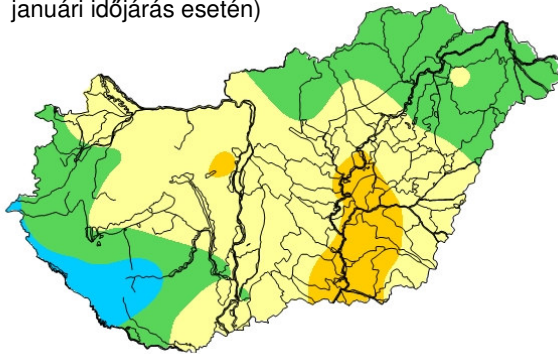
B-változat (átlagosan csapadékos
januári időjárás esetén)

GVM

C-változat (átlagosnál csapadékosabb
januári időjárás esetén)

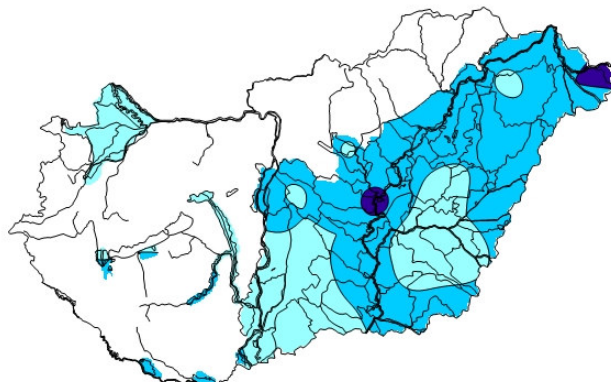

Belvíz- előrejelzés

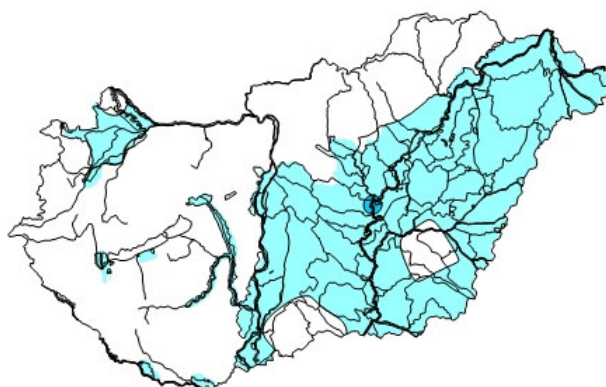
A várható téli-kor-tavaszi belvízhelyzetre vonatkozó előrejelzésünk a múlt havhoz képest lényegében nem változik: a belvízindex előrejelzett értékei (lásd következő oldali ábra) alig térnek el a december elején számított értékektől. 2012. januárban jelentősebb belvízképződés nem várható. Az átlagosnál csapadékosabb további időjárás esetén azonban komolyabb belvízi helyzet is kialakulhat, de az előntések nagysága összességében valószínűleg szélsőséges időjárás mellett sem fogja meghaladni a 100000 hektárt. A belvízindex három változatban meghatározott értékei és a 2011 évi decemberi csapadékadatok arra engednek következtetni, hogy a belvív kialakulásának hidrológiai feltételei elsősorban a Tiszántúl északi részén teremthetnek meg.

A belvízindex (PBI) előrejelzett értékei 2011/2012 telére

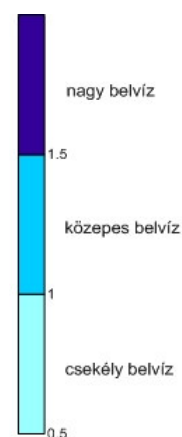
A belvízindex alakulása átlagosnál csapadékosabb január-márciusi időjárás

A belvízindex alakulása átlagosan csapadékos január-márciusi időjárás esetén

PBI

Aszálykilátások 2012-re

Az idei évi aszály előrejelzése korainak tűnik, mivel az aszály kialakulását és mértékét döntően a tavaszi és nyári időjárás fogja meghatározni, annyi azonban már most is leszögezhető, hogy a múlt évi nagyon hosszú száraz időszakok (különösen az augusztus-november közötti 4 hónapos időszak) vízhiányának kedvezőtlen hatása az idei vízháztartási helyzetben is valamelyest érződni fog.